

akvarellen

NORDISKA AKVARELLSÄLLSKAPET

NR 1 – 2023

LENA HOEL

”Vattnet ger mig lust. Det har en egen vilja. Vi kan kommunicera vattnet och jag.”

Lena Hoel har alltid haft både musiken och bildkonsten i sitt liv sedan hon var barn. Hennes mamma målade ständigt hemma i familjens kök i Uddevalla och mor och dotter både målade och gick tillsammans på utställningar. Musiken och sången tog ändå över och Lena flyttade hemifrån och började på musikgymnasium när hon var sexton år gammal.

Galleri Cupido i Stockholm inledde höstens utställningssäsong med en akvarellutställning av Lena Hoel och det var där jag för första gången mötte hennes måleri. Bilderna växlade i format mellan helark och ganska små målningar. Det som fångade mig var uttrycksfullheten och intensiteten i hennes färgbehandling och färgskala, vare sig det handlade om starka dunkla motiv eller ljusa och skimrande.

Lena och hennes man bor delvis på Söder mitt i Stockholm och delvis nere i en liten stilla by i Småland. En vacker höstdag i oktober lyckades vi hitta en tid att ses innan hon skulle resa tillbaka till Småland. Där hade hon precis vunnit publikens pris i Växjö konstrunda 2022 och hon är självklart väldigt glad över att hennes bilder når ut och berör. Gensvaret på utställningen på Cupido hade också varit stort.

Lena debuterade på Operan i Stockholm 1984 och har sjungit i många olika sammanhang, både då det handlat om klassisk äldre och helt nyskriven klassisk, hemma i Sverige och runt om i världen. För en sångare gäller det att alltid behärska sin kropp och sitt psyke, att andas rätt. Sångaren är en del av en helhet där man måste inordna sig.

För Lena som målare är hon ”sin egen dirigent”. Det handlar om att ta vara på tiden och utnyttja den precis som hon känner. Det är bara hon själv som ställer krav och hon kan därför ge sig själv total frihet. Nu ger hon sig lov att följa sin drift att måla, som hon helt enkelt inte kan styra. Och hon saknar absolut inte alla de måsten som varit nödvändiga under hennes år som sångare.

Ibland har hon funderat över om hon gjort rätt val, skulle hon inte ha ägnat sig åt bildkonsten från början? När vi sitter och pratar tror jag att hon valde rätt väg och utnyttjade sin musikaliska, kreativa sida där hon fått skiftande och intressanta möjligheter och kontakter med människor under sina många år som sopran. Den mognad och känslighet hon uppnått under den långa tiden har hon burit med sig in i uttrycksfullheten i sitt måleri. Hon har alltid önskat ge tröst och förmedla hopp och ljus och de känslorna bär, som jag ser det, i hennes båda konstarter.

Lusten att måla har ändå alltid funnits hos henne och kring 2011–2012 började hon ge sig själv alltmera tid att uttrycka sig först i skulpturer av fåglar och sedan i måleri. Hon testade olja men fann snart att det var akvarelltekniken som låg närmast till för henne.

Tre sinsemellan olika konstnärer kom att betyda mycket för henne egen utveckling då hon gick kurser för Lars Eje Larsson (*akvarellen* 2/2011) och Lars Holm (*akvarellen* 1/2009) och för Stina Wollter på en lite annorlunda kurs i Gerlesborg. Den kursen handlade inte om akvarellteknik. Däremot sporrade hon Lena genom att säga att ”du får inte låta bli att måla” och uppmanade

henne att under ett år varje dag måla ett självporträtt, även om det nu bara blev några månader! Lena gick också ett år på Gerlesborgsskolan i Stockholm och det var spännande att vara den enda äldre personen bland alla ungdomar.

Undan för undan har Lena utvecklat sitt sätt att måla. I synnerhet i de stora akvarellerna arbetar hon sig inåt i bilden, ibland drar hon sig in i motivet som om hon vävde fram bilden. Lena står alltid när hon målar, även de mindre akvarellerna. När hon kommer in i en arbetsperiod så försvinner känslan för tid och rum. Hon kan då känna det som att hon blir ett redskap för något som är mycket större än hon själv. Lena målar helst när hon är i Småland, där finner hon det lugn behöver, då hon kan arbeta utan avbrott.

Vi kommer tillbaka i vårt samtal till hennes måleri och hennes ofta intensiva färger. Ibland vill hon arbeta speciellt med papperets yta. Då kan hon både tvätta och skrubba på en akvarell för att dels bara spara de

Danskroki. 20x30 cm, 2022. Foto: Privat

pigment som envist biter sig fast mest och dels för att få en lätt uppruggad yta. Helark kan hon ibland fästa upp i duschen och sedan stå i den och bearbeta papperets yta med vattenstrålarna tills hon är nöjd med resultatet.

Ibland "målar" hon med en kniv för att få "åsar" av färg. Då är det akvarelltubfärger som hon klickar ut på papperet och om det behövs bearbetar hon färgen efteråt med vatten.

Vita partier är ofta viktiga i hennes akvareller som kontrast till de intensiva färgerna. För att förhöja ett vitt parti kan hon försiktigt rugga upp papperets vita yta eller bara spara ut det parti hon vill ha vitt. Ibland målar hon med opak (täckande) vit akvarellfärg, aldrig gouache.

Lena arbetar också gärna i tusch och då framför allt skildrar hon kroppar i rörelse, gärna krokier av dansare där hon vill fånga både dansglädjen och uttrycksfullheten i de mänskliga gestalterna. Nu har hon blivit intresserad av parkour och de hoppande kropparnas djärva rörelser. Det är lika utmanande att skildra dem, som att fånga dansares rörelser, i tusch.

Motiven är naturligtvis viktiga, blommor återkommer ständigt i krukor, vaser och i naturen. Ibland målar hon olika slag av landskap. Då och då återkommer även fåglar i hennes bildvärld. Lena har alltid fångslats av när de flyger uppåt. Just rörelser uppåt ser hon som hoppingivande och hon målar gärna motiv sedda underifrån för att understryka den känslan.

Förstår jag Lena rätt så är ändå motiven framför allt medel för hennes vilja att uttrycka sig i färg och form och målningarna laddas med känsla. Däremot är de aldrig bärare av budskap t.ex. politiska eller religiösa. Trender inom musik eller bildkonst intresserar henne heller inte. Då och då kan hennes stillebentitlar knyta an till musiken som till exempel *Dalakoral* och *Sångkonst*.

Uppåt strömmar. Akvarell, 30x30 cm, 2021. Foto: Privat

Nattljus. Akvarell, 20x20 cm, 2022. Foto: Privat

En form av kontakt är när någon annan vill samverka med Lenas bilder. I februari 2018 var det en pianoafton på Konstakademien av Ines Kotina. Då åtföljdes Schumanns musik av ett antal akvareller och tuschkrokier på storbildsskärm.

För Lena som sångare och artist finns alltid en strävan efter kommunikation med en publik och därmed också en vilja att bli sedd. Den omedelbara kontakten och samspelet med en publik i rummet är absolut nödvändig. Att arbeta som bildkonstnär innebär en lika viktig men helt annorlunda form av möten. Därför var det speciellt roligt för henne att få betraktarnas gensvar på hennes bilder, som nu då hon fick pris i Växjö.

Ibland anlitas Lena för att vara en del i en produktion där hon ensam eller tillsammans med andra artister ingår i ett givet sammanhang. För henne blev det därför en stor upplevelse att kunna vara idégivare och samarbetspartner i uppförandet av en kammaropera i samband med konsthallen Artipelags invigning den 4 maj 2012.

Hon såg och blev helt gripen av manshöga glasskulpturer av Bertil Vallien. Senare fick hon höra att han hade läst en gammal tidningsartikel om en kvinna, Karolina Olsson från Okna, som 1908 hade vaknat efter att ha sovit i 32 år. Julen 1875 hade hon, 14 år gammal, kommit hem efter att ha varit ute på isen, med tandvärk och fallit i sömn. Han hade inspirerats av hennes öde och det är som Lena uppfattat det, hans inspiration till ett antal kvinnogestalter och ansikten inneslutna i glas.

Lucky Loka. Akvarell, 153x101 cm, 2022. Foto: Privat

Utlämnad. Akvarell, 20x40 cm, 2022. Foto: Privat

Lena fångslades av berättelsen som hade inspirerat Bertil Vallien. Hon tog kontakt med den dåvarande operachefen vid Kungliga Operan, Bengt Hall och Björn Jacobsson, som grundat Artipelag. Kunde det gå att utgå från den här berättelsen till en opera? I samarbete med librettoförfattaren Bengt Emil Johnsson och tonsättaren Anders Eliasson växte minioperan på en timma: *Karolinas sömn* i nio scenbilder fram.

Hovkapellet spelade vid fyra föreställningar på Artipelag. Hela scengolvet var vattenfyllt, det blev en vattenspegel där Lena hela tiden rörde sig intensivt, hon till och med lade sig ner i vattnet. Hon hade önskat att några glasskulpturer hade ingått i scenografin då det faktiskt var hans skulpturer som var upphovet till föreställningen. Samtidigt visades en utställning med glasskulpturer av Bertil Vallien på Artipelag och publiken kunde ändå få uppleva sambandet med hans verk i glas och *Karolinas sömn*.

Däremot fick Lena helt styra operans avslutningsscen. Framför hennes öppnades två stora dörrar och med en tänd fackla vandrade hon direkt ut i naturen. På så sätt fick hon ge en upplevelse av hopp, en fortsättning av Karolinas liv.

Måleriet har alltid funnits med i bakgrunden för Lena. Numera får det styra hennes tillvaro men musiken och sången är inte borta utan finns kvar i bakgrunden. Hos henne har de båda uttrycksformerna ständigt varit levande.

Jacqueline Stare

www.lenahoel.se